

Aan Provinciale Staten
Statencommissie Ruimte, Groen en Water/Wonen

DATUM	21-1-2020	REFERENTIE	J.Vink/ E.Blokker
ONS NUMMER	8202C373	DOORKIESNUMMER	0616356504/062112461
NUMMER PS	2020RGW39	E-MAILADRES	jan.vink@provincie- utrecht.nl/etienne.blokker@provincie- utrecht.nl
BIJLAGE		PORTEFEUILLEHOUDER	Bruins Slot en Van Muilekom

Onderwerp Statensbrief:
Voorbereiding en implementatie erfbegeleiders/landbouwcoaches

Voorgestelde behandeling:
Ter informatie

Geachte dames en heren,

Inleiding

Met deze brief informeren wij u over onze voorbereidingen voor de inzet van erfbegeleiders/landbouwcoaches. Wij schetsen het voorbereidingstraject en lichten de gekozen uitgangspunten toe.

Voorgeschiedenis

“Asbest eraf, zonnepanelen erop”

In Statensbrief 2018MME140 is de versnellingsaanpak van asbestdaken beschreven. Naar aanleiding van deze brief heeft u in september 2018 motie 98 aangenomen. Met de motie wordt ons opgedragen om geld vrij te maken voor een nieuwe subsidie “Asbest eraf, zonnepanelen erop”. Toen is onderzocht op welke wijze uitvoering kan worden gegeven aan motie 98 zodat die effectief is voor de versnellingsaanpak van asbestdaken, de energietransitie ondersteunt en aansluit bij de overwegingen van de indieners van de motie. Daaruit bleek dat de inzet van erfbegeleiders (naar verwachting) de meest effectieve wijze is. Dit wordt toegelicht en onderbouwd in Statensbrief 2019RGW55 Uitwerking Motie 98 (2018) “asbest eraf, zonnepanelen erop” en Motie 13 (2019) “Landbouwcoaches breder inzetten”.

Tegelijk met de start van het nieuwe college is het voorgenomen asbestdakenverbod (voorlopig) komen te vervallen en dat was voor u aanleiding om in juli 2019 motie 46 (Doorzetten van sanering asbestdaken, begeleiding agrariërs en energietransitie) te aanvaarden.

“Breed inzetbare landbouwcoaches”

In de Landbouwwis van juli 2018 en de daarvan afgeleide Samenwerkingsagenda Landbouw van februari 2019 wordt beschreven hoe de provincie de transitie naar een circulaire, klimaatneutrale en natuurinclusieve agrarische sector met behoud van een economisch gezond bedrijfsmodel wil faciliteren en ondersteunen. Eén van die ondersteuningsvormen is de inzet van landbouwcoaches die ondernemers helpen bij keuzes die tot de benodigde transitie kunnen leiden. Bij de bespreking van de Samenwerkingsagenda heeft u in februari 2019 motie 13 aangenomen. Met die motie wordt GS gevraagd om uit te werken hoe landbouwcoaches breder inzetbaar en dienstbaar gemaakt kunnen worden.

Meerdere doelen, één begeleider

In Statenbrief 2019RGW55 wordt beschreven hoe en waarom is gekozen voor gecombineerde inzet van erfbegeleiders en landbouwcoaches voor meerdere doelen. Naast landbouwtransitie, aanpak van asbestdaken en energietransitie kunnen begeleiders/coaches aan meerdere onderwerpen een belangrijke bijdrage leveren zoals:

- de aanpak van Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB's);
- de (mogelijk) daarmee samenhangende problematiek van ondermijning;
- versterking van de verbinding stad-land;
- sociale ondersteuning;
- verbetering van de luchtkwaliteit.

Toegenomen urgentie

De recente druk op de landbouw, o.a. vanwege de stikstofproblematiek, versterkt de noodzaak om agrarisch ondernemers waar nodig en mogelijk te ondersteunen bij het maken van keuzes over de toekomst van hun bedrijf en hen te begeleiden bij de eerste stappen.

Voor de uitvoering van bovengenoemde moties in combinatie met de in de Samenwerkingsagenda Landbouw bedoelde inzet van landbouwcoaches is in totaal € 3,2 miljoen voor de periode 2020-2022 opgenomen in de programmabegroting 2020.

Met het vastgestelde beleid, aanvaarde moties en het coalitieakkoord is voorzien in een inhoudelijk en financieel kader om tot implementatie van erfbegeleiders/landbouwcoaches over te gaan.

Essentie / samenvatting:

Fasering

Bij de implementatie zijn vele partners betrokken; hun medewerking is belangrijk voor effectieve inzet van erfbegeleiders/landbouwcoaches en ontvankelijkheid bij de doelgroep. In verband hiermee wordt de implementatie gefaseerd uitgevoerd:

1. Uitgangspunten vaststellen
2. Organisatiemodel bepalen
3. Afstemming en uitwerking met partners
4. Praktische organisatie (realisatie, implementatie)

Omwille van een zo kort mogelijke implementatieperiode worden deze fasen deels parallel doorlopen.

Uitgangspunten

Uit de voorgeschiedenis (vastgesteld beleid en aanvaarde moties) komen enkele uitgangspunten voor de implementatie voort. Over de uitgangspunten en organisatie zijn in november en december 2019 oriënterende gesprekken gevoerd met enkele netwerkpartners (gemeenten, LTO en agrarische collectieven). Voor onderstaande uitgangspunten is draagvlak bij deze partners.

De uitgangspunten zijn:

a. Integraal begeleidingsaanbod.

Met de inzet van erfbegeleiders/landbouwcoaches worden (voormalige) agrarisch ondernemers en andere erfeigenaren in het landelijk gebied begeleid. Vanwege de grote variatie in problematiek, de (on)mogelijkheden voor transitie en de onderlinge samenhang daarvan is een integraal begeleidingsaanbod voor alle erven en bedrijven (binnen de doelgroep) nodig. Integrale begeleiding houdt in dat één begeleider/coach een bedrijf/eigenaar op maat kan ondersteunen bij (beslissingen over) de aanpak van verschillende soorten problemen en ontwikkelmogelijkheden en de inzet van hierbij benodigde specialisten coördineert. Met integrale en centraal gestuurde ondersteuning wordt zo goed mogelijk ingespeeld op de behoefte aan begeleiding en ondersteuning bij eigenaren. Afstemming met mogelijk ondersteuningsaanbod van andere partijen (zoals vanuit het Rijk en gemeenten) is dan ook beter mogelijk.

b. Het begeleidingsaanbod richt zich primair op stimulering van de landbouwtransitie en de aanpak van asbestdaken; waar mogelijk liften andere beleidsdoelen mee.

Ook bij een integraal ondersteuningsaanbod is afbakening op basis van het vastgestelde beleid (landbouwtransitie en aanpak asbestdaken) nodig om de besteding van de beschikbare middelen te verantwoorden en de inzet zo effectief mogelijk te laten zijn. Andere beleidsdoelen zoals energietransitie, aanpak VAB's en ondermijning, versterking van de verbinding stad-land; sociale ondersteuning en verbetering van de luchtkwaliteit worden meegenomen.

Het begeleidingsaanbod is er op gericht dat de erfbegeleider/landbouwcoach de eigenaar adviseert en begeleidt bij zijn/haar beslissingen over:

- De toekomst van het bedrijf en/of erf in het algemeen, met bijzondere aandacht voor investeringen of wijzigingen van de bedrijfsvoering die nodig zijn voor omschakeling naar circulaire, klimaatneutrale en natuurinclusieve landbouw en/of verduurzaming van het erf;
- De organisatie en financiering van asbestdakvervanging, waar mogelijk met benutting van het hele dak/erf voor zonnepanelen, en functiewijziging of sloop van vrijkomende (agrarische) bebouwing (VAB's);
- Benutting van bestaande en toekomstige stimuleringsregelingen zoals Europese regelingen, saneringsregelingen, het Fonds Asbestdakensanering i.o., het Energiefonds van de Provincie Utrecht, SDE+(+), de regeling Vermogensversterkend Krediet (VVK) en diverse mogelijkheden van marktpartijen en energiebedrijven.

De doelgroep wordt gevormd door de eigenaren (agrarisch ondernemers, andere bedrijven en soms particulieren) bij wie bovenstaande mogelijkheden/problematiek aan de orde is.

Als in de loop van de begeleiding blijkt dat eigenaren er niet voor kiezen om met hun bedrijf en/of erf een dergelijke transitie te realiseren eindigt de begeleiding. Tijdens de afstemming en uitwerking met partners zal worden bepaald hoe de doelgroep het beste kan worden bereikt.

c. De begeleiding/coaching is onafhankelijk en inclusief.

Onafhankelijk: de begeleiding zal het meest effectief zijn als de begeleider/coach een onafhankelijke rol heeft en niet namens een organisatie optreedt. De wensen/ideeën van de ondernemer/eigenaar staan voorop; de coach denkt mee en regelt (indien nodig) de inzet van gespecialiseerde adviseurs. De coaches zijn onafhankelijke begeleiders die niet "gestuurd" zijn om de doelgroep onder druk te zetten. De begeleiding kan onvoorwaardelijk starten. Door getrapte begeleiding (Intake-Perspectiefgesprekken-Besluitgerichte begeleiding) kan tussentijds worden beoordeeld of daarmee één of meer van de beoogde transitie(s) zal worden nagestreefd en/of gerealiseerd.

Inclusief: de integrale begeleiding duurt voort tot en met de bepalende beslissingen door de eigenaar én is inclusief daarvoor benodigd (beperkt) specialistisch advies. Eén vertrouwd aanspreekpunt dat de vraag/problematiek kan overzien, verbinding kan leggen met andere ondersteuningsmogelijkheden (bijvoorbeeld watermakelaars of andere coaches) en, indien nodig, specialisten kan inzetten. Uit de gesprekken met netwerkpartners blijkt dat daarmee de kans op realisatie van de beoogde transitie(s) het grootst is.

Organisatie

Voor de organisatie van de inzet van landbouwcoaches/erfbegeleiders zijn diverse varianten denkbaar. Wij betrekken de ervaringen in Noord-Brabant en Overijssel en de pilot in de Gelderse Vallei in onze keuzes voor de aanpak en organisatie. De rol- en taakverdeling tussen provincie, gemeenten en uitvoeringsorganisatie(s) bepaalt wie waarover beslist. Bijvoorbeeld aan welke eigenaren een begeleider/coach beschikbaar wordt gesteld, de beoordeling van geschiktheid van begeleiders en de prioritering van hun inzet.

Middels een marktconsultatie onderzoeken wij de voor- en nadelen van verschillende organisatiemodellen zodat wij in maart hierover een besluit kunnen nemen. Voor de marktconsultatie worden partijen geraadpleegd waarvan bekend is dat zij ervaring hebben met (het organiseren van) erfbegeleiding c.q. landbouwcoaching.

De uitvoeringsorganisatie en begeleiders/coaches dienen onafhankelijk te zijn van commerciële belanghebbenden bij de landbouwtransitie en/of aanpak van asbestdaken.

Afstemming met partners

Wij werken bij de verdere voorbereiding en implementatie samen met gemeenten en vertegenwoordigers van de doelgroep, zoals LTO-Noord, AJK, NMU. Met hen zal de organisatie, rol en inzet van de erfbegeleiders/landbouwcoaches worden besproken en uitgewerkt. Samen met hen zal een half jaar na de start de operationele inzet en samenwerking worden geëvalueerd en zo mogelijk verbeterd. Na een jaar wordt het hele project beoordeeld op doelbereik (transities), kostenefficiëntie en organisatie en zo mogelijk verbeterd.

Meetbaar / beoogd beleidseffect

De inzet van erfbegeleiders/landbouwcoaches is gericht op transitie naar een circulaire, klimaatneutrale en natuurinclusieve agrarische sector met behoud van een economisch gezond bedrijfsmodel en versnelling van de aanpak van asbestdaken. Daarnaast zal de inzet bijdragen aan de aanpak van VAB's, tegengaan van ondermijning en versterking van de leefbaarheid in het landelijk gebied. Met het beschikbare uitvoeringsbudget kunnen circa 600 locaties bij de beoogde transitie/versnelling worden ondersteund.

Financiële consequenties

Voor de inzet van erfbegeleiders/landbouwcoaches is in totaal € 3,2 miljoen voor de periode 2020-2022 opgenomen in de door u vastgestelde programmabegroting 2020. De kosten van de begeleiding zullen sterk per erf/bedrijf verschillen. Op basis van de pilot-ervaringen in de Gelderse Vallei en andere provincies verwachten wij dat gemiddeld met € 5000 per erf/bedrijf professionele begeleiding kan worden geboden die de eigenaar tot en

met zijn/haar beslissingen ondersteunt, inclusief advieskosten van specialisten (o.a. accountant, bouwkundige) indien nodig. De behoefte aan begeleiding zal sterk verschillen, zowel inhoudelijk als qua duur, en dus ook qua kosten per individueel bedrijf/erf.

Met een uitvoeringsbudget van € 3 mln. kan dan de transitie-opgave op 600 locaties worden ondersteund. Wij ramen de organisatiekosten op 2 ton, zodat het totale traject € 3,2 miljoen zal kosten. Het beschikbare budget is gespreid over de periode 2020-2022 (1,33 mln in 2020 en in 2021 en 0,53 mln in 2022) en is gelijk verdeeld over de begrotingsposten bij landbouw en milieu.

Vervolgprocedure / voortgang

Wij streven er naar dat de eerste begeleiders/coaches in of direct na de zomerreces starten met hun werkzaamheden. Voor het zomerreces zullen wij u informeren over de praktische uitwerking en start van de inzet van erfbegeleiders/landbouwcoaches.

Concreet voorliggende vraag aan statencommissie / Provinciale Staten

Wij verzoek u kennis te nemen van de voorbereiding en implementatie van erfbegeleiders/landbouwcoaches en in het bijzonder van de daarvoor gekozen uitgangspunten.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,

De secretaris,